

REGIONALIZM W KULTURZE POLITYCZNEJ REPUBLIKI KOREI*

ABSTRACT: The subject of this article is an analysis of regionalism as an important part of the South Korean political culture, influenced by the ethical and philosophical system of Confucianism for centuries, that became an important element in the perception of political reality and the basis of modern politics. Nowadays it is visible both in the attitudes of citizens as voters and in the mechanisms of politics.

KEYWORDS: South Korea, political culture, Confucianism, regionalism

Państwa Azji Wschodniej od wieków znajdują się pod kulturowym i politycznym wpływem Chin, z których wywodzi się jeden z najstarszych systemów filozoficznych – konfucjanizm¹. Etyka ta wywarła wpływ na sposób myślenia o polityce i społeczeństwie tamtejszej ludności. Jej konsekwencją jest również powstanie konfucjańskiej kultury politycznej, którą cechują: kolektywizm, elitaryzm oraz personalizm.

Republika Korei, ze względu na swoje położenie geograficzne należy do grupy państw, które przyjęły tę etykę. Uważa się, że jej kultura polityczna została ukształtowana pod wpływem konfucjanizmu. Jedną z najważniejszych cech południowokoreańskiej kultury politycznej jest regionalizm, który wynika z kolektywistycznej natury konfucjanizmu.

Tematem poniższych rozważań będzie znaczenie emocji regionalnych (regionalizmu), w kulturze politycznej Republiki Korei. W niniejszym artykule regionalizm będzie rozpatrywany jako zespół emocji, idei bądź uprzedzeń względem osób pochodzących z innych regionów. Celem niniejszych dociekań jest chęć przedstawienia: po pierwsze – rodowodu regionalizmu i jego podłoża kulturowego oraz po drugie – próba ukazania jaką rolę odgrywają emocje regionalne we współczesnej polityce Korei Południowej.

KULTURA POLITYCZNA – ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE

Aby lepiej zrozumieć, czym jest kultura polityczna, warto przybliżyć samo znaczenie pojęcia kultury. Wywodzi się ono od łacińskiego *colere* „uprawiać”. W istocie tak rozumiano dawniej kulturę – jako wytwór rąk człowieka, który pozwalał mu opanować otaczającą go rzeczywistość i przystosować się do warunków bytu. W pierwotnym znaczeniu było to pojęcie odnoszące się do sfery materialnej.

J. G. Herder i jego następcy, którzy pojmowali kulturę jako „esencję definiującą naród, jako wspólną duchową siłę, która przejawia się we wszelkich obyczajach, wierzeniach i praktykach ludu” (za: Scruton 2006, s. 10–12), uznali aspekt duchowy jako jej istotny czynnik. Poza kwestiami materialnymi – „praktykami ludu” – kładli nacisk

* Artykuł jest oparty na nieopublikowanej pracy licencjackiej napisanej w 2018 roku na Wydziale Orientalistycznym Uniwersytetu Warszawskiego.

¹ Na temat wpływu konfucjanizmu na społeczeństwo koreańskie powstało w Polsce kilka artykułów, między innymi: Levi 2013, Śleziak 2013. W odróżnieniu od poruszanej w nich problematyki niniejszy tekst koncentruje się na pojęciu regionalizmu i jego rozumieniu oraz roli, jaką pełni w kulturze politycznej Korei.

na obyczaje i wartości, czyli sferę powiązaną z obszarem moralności. Kultura stała się kwestią subiektywną, zjawiskiem należącym do danej wspólnoty. Jaki wobec tego ma związek kultura z kulturą polityczną? Kultura polityczna zawiera się w pojęciu kultury, a wyróżnienie jej, jak pisał E. Zieliński, „znamionuje się tym, że odnosi się do życia publicznego, a więc zachowania podmiotów rządzących i grup społecznych w procesie funkcjonowania władzy i wyrażania z tym związanych wartości” (Zieliński 2006, s. 249). „Kultura polityczna” to kategoria, którą wprowadzono do dyskursu naukowego dopiero w XX wieku, za sprawą amerykańskich politologów – G. A. Almonda oraz G. B. Powella. Autorzy określali nią postawy², orientacje oraz oceny jednostek wobec ustroju.

Na gruncie polskiej politologii warte przytoczenia są wnioski polskiego politologa J. Garlickiego. Podobnie jak amerykańscy politolodzy, zwrócił on uwagę na to, że kultura polityczna odnosi się do postaw jednostek wobec polityki. Jednak nadmieniał również, że jest ona zmienna w czasie. Co więcej, pisał, że struktury instytucji politycznych oraz zasady funkcjonowania systemu kształtują się pod wpływem tradycji historycznej (Garlicki 1991, s. 26). W związku z tym kulturę polityczną powinno się traktować jako długotrwały proces kształtowania się myślenia o polityce, ale i wymiar praktyki. Tradycje historyczne i polityczne nie pozostają bez wpływu na współczesną politykę.

G. A. Almond i S. C. Verba w toku badań empirycznych zdefiniowali i opisali typy kultury politycznej. Wśród nich wyróżnili kulturę polityczną: zaściankową, podporządkowania oraz obywatelską. Badacze zwrócili jednak uwagę, że w praktyce takie typy nie występują. W związku z tym dodatkowo wyróżnili typy pośrednie, np. kultura polityczna podporządkowania i uczestnictwa³.

Istotne jest rozstrzygnięcie wątpliwości, czy stosowanie typologii zaproponowanych przez autorów jest uzasadnione i czy przystają one do rzeczywistości. Można przyznać, że jako pewne modele naukowe porządkują wiedzę i pozwalają na wytworzenie obrazu rzeczywistości. Trzeba zaznaczyć jednak, że są one niewątpliwymi uproszczeniami. Po pierwsze, opierają się na uniwersalistycznej wizji świata, według której świat dzieli się na systemy demokratyczne i niedemokratyczne, co oznacza, że nie ma stanów pośrednich, charakterystycznych dla współczesnego świata. Nawet wspomniane wyżej typy pośrednie umiejscawia się na linii autorytaryzm – demokracja. Społeczeństwa tworzą swój własny typ kultury politycznej, który niekoniecznie musi pasować do sztywnych ram zaproponowanych typologii.

Warto rozważyć wątpliwość modeli naukowych w opisie współczesnych kultur politycznych. Podstawowym dylematem jest problem modelowych typów kultur politycznych, które w praktyce – można zaryzykować stwierdzenie – nie występują. Kultury polityczne są niejednorodne i charakteryzują je rozmaite cechy (Almond, Verba 1995, s. 334). Współcześnie nie istnieją modele klasyczne, to znaczy takie, w których wszystkie cechy

² Autorzy wyróżnili trzy postawy: poznawczą – wiedzę i przeświadczenia odnoszące się do systemu politycznego; emocjonalną – uczucia względem systemu politycznego; wartościującą – sądy i opinie wobec obiektów politycznych. Więcej na ten temat: Almond, Verba 1995, s. 333.

³ Zdaniem autorów, kultura polityczna zaściankowa jest odpowiednia dla społeczności plemiennych, które przejawiają minimalne zainteresowanie polityką. W kulturze politycznej podporządkowania podobnie jak w kulturze zaściankowej występuje bierność. Poszczególne jednostki są świadome istnienia władzy centralnej i mogą żywić uczucia względem niej –pozytywne bądź negatywne – jednak pozostają podporządkowane decyzjom władzy centralnej. W kulturze politycznej uczestnictwa, społeczność jest zainteresowana aktywnym uczestnictwem w polityce i ma wiedzę na jej temat. Więcej na ten temat, w: Almond, Verba 1995, s. 331.

pochodzą jedynie z jednego, modelowego typu kultury (np. demokratycznego). Badanie kultury politycznej powinno być zatem wieloaspektowe, aby umożliwić ukazanie jej właściwości.

Zadaniem badaczy kultury politycznej jest poznanie specyfiki danego społeczeństwa, państwa i jego tradycji. Wyzwanie to stanowi odkrycie porządku, którego ujawnienie oznacza zrozumienie otaczającej rzeczywistości. Jak pisał B. Kaczmarek, z ukrytym porządkiem mamy do czynienia w przypadku życia społecznego, które:

[...] jest kategorią opisową, empiryczną i konkretną, w istotnym stopniu obserwowalną. Jest jednak powierzchownym przejawem porządku ukrytego [...]. Stąd ograniczanie się do sfery opisu życia społecznego, w tym organizacyjnego nie wyjdzie nigdy poza banalne wyobrażenia nieodbiegające daleko od wiedzy potocznej. Poziom teorii może być osiągnięty dopiero poprzez ujawnienie fundamentalnych struktur leżących u podstaw społecznych fenomenów poprzez wyobrażenia o charakterze całościowym (Kaczmarek 2001, s. 372).

Chociaż dotychczas przedstawione empiryczne podejście do badań wciąż może znajdować zastosowanie w badaniu kultury politycznej, to jednak odnosi się wrażenie, że nie do końca można je zaaplikować w badaniu azjatyckiej kultury politycznej. Zatem w jaki sposób analizować kultury polityczne państw z pozazuropejskiego kręgu kulturowego? Zauważa się, że na gruncie polskiej politologii P. Załęski zaproponował jedno z ciekawszych podejść w badaniach (Jakubowski, Załęski, Zamęcki 2013, s. 278). Autor zwraca uwagę, że badanie kultury politycznej powinno być poprzedzone znajomością kultury, historii, tradycji badanych społeczeństw. Konstatacje autora są słuszne. Jest to podyktowane przekonaniem, że wartości, tradycje, filozofie i religie, jak również ideologie oraz instytucje polityczne silnie wpływają na kształtowanie się kultury politycznej, bowiem kreują one system wartości społecznych (Jakubowski, Załęski, Zamęcki 2013, s. 278). Zrozumienie tych wszystkich warunków – zdaniem autora – pozwala po części badaczom wykazać w jaki sposób, w jakim stopniu i co wpłynęło na ukształtowanie się kultury politycznej. Zwłaszcza, należy je brać pod uwagę w przypadku analiz kultur politycznych państw, które należą do innego kręgu kulturowego (Jakubowski, Załęski, Zamęcki 2013, s. 280). Konstatacje P. Załęskiego znajdują zastosowanie w badaniu kultury politycznej Republiki Korei. W niniejszym artykule podjęto próbę analizy południowokoreańskiej kultury politycznej, stosując przy tym ujęcie kulturowe, ponieważ umożliwi to uchwycenie istoty regionalizmu.

KONFUCJANIZM W KULTURZE POLITYCZNEJ REPUBLIKI KOREI

Warto przypomnieć, że konfucjanizm (유교 / 儒教 – *yugyo*, chiń. *rújiā* – 儒家)⁴ to system filozoficzno-etyczny, który wywodzi się z Chin. Jego początki miały miejsce za czasów dynastii Han (漢 / 汉, 206 p.n.e.–220 n.e.) (Lee 2011, s. 22). Twórcą filozofii był Konfucjusz (공자 / 孔子 – *Kongja*, chiń. *Kǒngzǐ*, 551–479 p.n.e.) – chiński urzędnik państwowy i wpływowy polityk. Był zwolennikiem scentralizowanej formy państwa, któ-

⁴ Koreańskie terminy i nazwy własne podano w transkrypcji McCune’a – Reischauera, opracowanej w 1937 roku. Obecnie system ten funkcjonuje w uaktualnionej wersji, z poprawkami, które zostały wprowadzone w kolejnych latach. Ze względu na to, że w literaturze przedmiotu nazwiska osób, występują również w innej transkrypcji, podano obie nazwy. Terminy i nazwy chińskie podano w oficjalnej transkrypcji chińskiej – *pīnyīn* (拼音) w wersji pełnej, tzn. z zaznaczeniem tonów.

rego podstawę stanowił odpowiedni kodeks etyczny. Na kartach historii Chin zapisał się jako myśliciel, który uważał, że „zasady ludzkiego życia są źródłem relacji społecznych, podstawą stabilności, pokoju, szczęścia państwa, rodziny czy jednostki” (Lee 2011, s. 22).

Myśl konfucjańska w wielu państwach azjatyckich została poddana reinterpretacji, co było spowodowane specyfiką regionalną, tradycją polityczną oraz historią. Konfucjanizm dotarł do Korei już w czasach starożytnych. Keum Jang-tae przywołuje legendę o królu Kija (기자 / 箕子), który odegrał ważną rolę w tworzeniu podstaw myśli konfucjańskiej (Keum 2014, s. 11–12). Autor zauważył, że wymiana kulturalna Korei i Chin mogła odbywać się jeszcze przed okresem Trzech Królestw (삼국시대, / 三國時代 – *samguksidae*; I w. p.n.e. – 688 n.e.). Co więcej, H. Ogarek-Czój pisała, że król Kija przybył do starożytnego państwa Chosŏn – Kochosŏn (고조선 / 古朝鮮 – *kojosŏn* – 108 p.n.e.) w 1200 r. p.n.e. i wraz ze swoimi zwolennikami przejął władzę. Jak zauważyła, osiągnięcia cywilizacji chińskiej dotarły w okolice Półwyspu Koreańskiego nawet 1000 lat p.n.e. (Ogarek-Czój 1994, s. 7–8). Według autorki etyka konfucjańska początkowo stanowiła narzędzie doskonalenia moralnego oraz była traktowana jako studia literackie (Ogarek-Czój 1994, s. 101).

Konfucjanizm wyznaczał przede wszystkim standardy zachowań, wprowadzając zasady postępowania: humanitaryzm (chiń. *rén* – 仁, kor. *in*, 인), prawość (chiń. *yi* – 義/义, kor. *yŏk*, 의), obyczaj, etykietę (chiń. *lǐ* – 禮/礼, kor. *yŏ*, 예), mądrość (chiń. *zhī* – 智, kor. *chi*, 지) oraz szczerłość (chiń. *xìn* – 信, kor. *shin*, 신). W Korei przekształcił się w system społeczny, który przenikał każdą sferę życia. „Złoty wiek” myśli konfucjańskiej przypada na czasy państwa Chosŏn (조선 / 朝鮮; 1392–1910), kiedy przybrała formę dominującej etyki społecznej (Koh 2003, s. 66). Jej podstawę stanowiły „trzy więzi” *samgang* – (삼강 / 三綱)⁵ oraz „pięć relacji” – *oryun* (오륜 / 五倫)⁶.

W koreańskim konfucjanizmie duże znaczenie przypisuje się wartościom rodzinnym. Cnota synowska – *hyo* (효 / 孝, chiń. *xiào*), czyli szacunek i miłość wobec rodziców należy do najbardziej pożądaných cech określających relacje między jednostką a otoczeniem. Z jednej strony wyraża ona wdzięczność wobec rodziców, z drugiej zaś oznacza przystosowanie do życia w społeczeństwie, za które odpowiedzialni są rodzice (Clark 2000, s. 31, 91–92). *Hyo* nie tyle ustanawia ład wewnątrz rodzin, co zapewnia ogólnospołeczną harmonię. Jest to podyktowane przekonaniem, że rodzina w etyce konfucjańskiej stanowi podstawową komórkę społeczną. Dlatego też cnotę synowską *hyo* należy również rozpatrywać w szerszym, ogólnospołecznym kontekście, jako sieć relacji międzyludzkich opartą na wzajemności.

Naturą konfucjanizmu jest kolektywizm. Jedna z teorii zakłada, że kolektywizm określa społeczeństwa, w których jednostka od narodzin do śmierci przynależy do tych samych zintegrowanych grup, które się nią opiekują w zamian za lojalność (Skarżyńska 2005; 2011). Z kolei J. Reykowski pisał, że istotną cechą kolektywistycznej koncepcji świata

⁵ Wiąż *chung* (忠 / 忠, chiń. *zhōng*) zachodząca między rządzącym a poddanym, która wyraża lojalność wobec króla; wiąż *hyo* (孝 / 孝, chiń. *xiào*), czyli synowskie posłuszeństwo wobec rodziców; wiąż *yeol* (열 / 熱, chiń. *rè*) wynikająca ze zróżnicowania męzczyzny i kobiety, w: Seok 2013, s. 14; Seth 2011, s. 158.

⁶ Relacja *chin* (친 / 親, chiń. *qīn*) określa potrzebę trwania bliskich relacji między rodzicem a dzieckiem; relacja *byeol* (별 / 別, chiń. *bié*) wyraża rozróżnienie między mężem a żoną; relacja *seo* (서 / 序, chiń. *xù*), określa porządek między młodszym a starszym; relacja *sin* (신 / 信, chiń. *xìn*) wyraża zasadę przyjaźni występującą w relacji przyjacielskiej; *ui* (의 / 義, chiń. *yì*) stanowi o uczciwości i sprawiedliwości w relacji zachodzącej między władcą a poddanym, w: Seok 2013, s. 14; Seth 2011, s. 158.

jest założenie, że jednostka jest częścią grupy, a ponadto jest zobowiązana do działań i poświęceń na rzecz kolektywu (Gawlikowski (i in.) 1999, s. 24–25, 27, 32). Co znaczące, występuje kategoria ‘my – oni’, którą charakteryzuje dychotomia uczuć. Z jednej strony występują silne więzi emocjonalne (my), a z drugiej strony pojawia się poczucie rywalizacji (oni). Autor wskazuje, że stosunki wewnątrzgrupowe określają takie wartości, jak: społeczna harmonia, solidarność, obowiązek, odpowiedzialność i poczucie wstydu.

Nawiązując do kolektywizmu, powinno się również wyjaśnić znaczenie jednostki w konfucjanizmie. K. Gawlikowski pisał, że kluczowe jest uzmysłowienie sobie, że jednostka stanowi część kolektywu i jest rozpatrywana w ramach np. rodziny, społeczności regionalnej, koleżeńskiej bądź narodowej (Gawlikowski i in. 1999, s. 24–25; por. Bąbka). Co więcej, dana osoba wewnątrz grupy odnajduje swoją tożsamość i bezpieczeństwo (Gawlikowski, *Pojmowanie...*). Warto również wspomnieć, że interes jednostki jest podrzędny wobec interesu grupy.

W państwach wschodnioazjatyckich konfucjanizm w znaczny sposób wpłynął na rozwój kultury politycznej. L. W. Pye zwrócił uwagę, że w takich krajach jak np. Chiny, Wietnam, Korea Północna i Korea Południowa, etyka konfucjańska determinuje sferę społeczno-polityczną. Ponadto zauważył, że kultury polityczne tych państw posiadają wiele cech wspólnych (Pye 1985, s. 246–247) i wyróżnił wśród nich: personalizm, elitaryzm, skłonność do podziałów frakcyjnych.

Zatem warto zadać pytanie, w jaki sposób etyka konfucjańska wpłynęła na kulturę polityczną Korei? Przede wszystkim przyczyniła się do rozwinięcia wzorów zachowań społecznych. W dawnej Korei dominowały wertykalne relacje rządzących i poddanych. Decyzje były podejmowane przez mniejszość, czyli elitę rządzącą. Niższe warstwy społeczne, które stanowiły większość społeczeństwa, przyjmowały najczęściej rolę obserwatora. Kim Kyong-Dong w pracach *The Social Impact of Industrialization and the Task for the Future* i *Social Change and Societal Development in Korea since 1945*, wymienił cechy organizacji społecznej dawnej Korei. Wśród tych najważniejszych można wyróżnić: istnienie autorytaryzmu i jednoosobowej formy władzy, kolektywizmu i podziałów grupowych, koneksji (za: Kim 1991, s. 61–63; por. Kim 2017, s. 11–12). Odnosi się wrażenie, że cechy, na które zwrócił uwagę Kim Kyong-Dong, w pełni oddają istotę południowokoreańskiego regionalizmu.

Warto również wspomnieć, że etyka konfucjańska z jednej strony wywierała pozytywny wpływ na życie społeczno-polityczne Koreańczyków, przyczyniając się do zaprowadzenia harmonii wewnątrz państwowej oraz uporządkowania relacji międzyludzkich, z drugiej strony kolektywna natura konfucjanizmu wywołała antagonizmy grupowe, które leżą u podstaw funkcjonowania podziałów regionalnych w Korei.

Nawiązując do kolektywizmu, należy również zaakcentować znaczenie koneksji. Jak zauważył Kim Kyong-Dong, koneksjonizm kładzie nacisk na więzi społeczne, które, przybierają często charakter afektywny (Kim 2017, s. 131). Są zbudowane wokół powiązań o różnej proveniencji. Wśród nich wyróżnia się więzi: rodzinne, regionalne, szkolne (Kim 2017, s. 131). Tak rozumiany koneksjonizm stanowi istotę podziałów regionalnych w Korei.

Powyższe rozważania dowodzą, że etyka konfucjańska odgrywa ważną rolę w rozwoju południowokoreańskiej kultury politycznej, a podziały regionalne mogą mieć solidne podstawy w kulturze.

U ŹRÓDEŁ KOREAŃSKIEGO REGIONALIZMU

Regionalizm stanowi ważną część kultury koreańskiej. Precyzyjne ujęcie istoty tego zjawiska wymaga jednak przybliżenia dostępnych w literaturze wyjaśnień, czym w istocie jest południowokoreański regionalizm.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do definicji leksykonu pojęć politologicznych. Regionalizm został tam ujęty jako tendencja współczesnego państwa do dekoncentracji i decentralizacji władzy państwowej na niższe poziomy systemu politycznego (Herbut, Antoszewski 2004, s. 378–379). Z perspektywy politologicznej nie ma wątpliwości, że tak rozumiane pojęcie regionalizmu jest jak najbardziej trafne i aktualne, jednak jego wadą jest to, że nie oddaje kulturowego znaczenia regionalizmu w Korei.

Do bardziej odpowiednich wyjaśnień i jednocześnie ukazujących regionalizm od strony kultury koreańskiej może inspirować badaczy *Słownik Języka Polskiego* PWN. Na jego podstawie można stwierdzić, że regionalizm stanowi zbiór działań społecznych, kulturowych, politycznych, ekonomicznych, a także działań o charakterze ideologicznym, podejmowanych przez społeczność zamieszkującą terytorium. Co więcej, okoliczna ludność posiada silne poczucie identyfikacji ze wzorcami tożsamości kolektywnej, wynikającej z podłoża kulturowego, religijnego, językowego, etnicznego i związanymi z nimi różnymi formami więzi społecznych⁷. Takie wy tłumaczenie regionalizmu wyraźnie podkreśla jego związek z kulturą. Zaproponowana definicja odnajduje zastosowanie w przypadku koreańskiego regionalizmu, bowiem wyraża jego związek z kolektywizmem.

Na znaczenie i istotę pojęcia „regionalizm” w Korei wskazuje sam język, który jest nośnikiem kultury i mentalności ludzi. W słowniku języka koreańskiego występuje rzeczownik *chiyökkamjǒng* (지역감정 / 地域感情), który oznacza ‘emocje regionalne’ bądź ‘odczucia względem regionu’. *Chiyökkamjǒng* wyraża również „niekorzystne opinie lub emocje wobec mieszkańców określonego regionu”⁸. Rzeczownik *chiyǒk p’yǒn’gyǒn* (지역편견 / 地域偏見), również oddaje znaczenie regionalizmu w Korei – oznacza negatywne lub nieprzychylnie nastawienie wobec regionu⁹.

Powyższe definicje słownikowe pozwalają na spostrzeżenie, że regionalizm powinien być ujmowany w kategoriach negatywnych emocji względem innych regionów. Takie ujęcia regionalizmu podpowiadają rozpatrywanie go jako uprzedzeń wobec innych prowincji i ich mieszkańców, a ponadto wyrażają uwarunkowane kulturowo antagonizmy międzygrupowe. Stwierdza się, że język koreański sugeruje badaczom najbardziej trafne rozumienie regionalizmu.

Podobne wyjaśnienie regionalizmu proponował Kim Yong-Hak. Autor, w kontekście polityki koreańskiej zasugerował, że regionalizm powinien być rozumiany jako zespół idei i uprzedzeń w sferze polityki, które przejawiają się m.in. jako faworyzacja osób pochodzących z określonych regionów (Kim, 2005). Tak rozumiany regionalizm oznacza, że rekrutacja elit politycznych odbywa się na podstawie przynależności prowincjonalnej, a ponadto jest przyczyną dyskryminacji (Kim, 2005). Z perspektywy zachowań wyborczych, regionalizm przejawia się jako skłonność do wyboru polityków reprezentujących dany region.

Kolejną ważną oznaką emocji regionalnych, jak dotąd niedostrzeżoną przez badaczy, jest afektywny stosunek społeczeństwa wobec polityka. Jakkolwiek z analizy dokonanej

⁷ Definicja na podstawie słownika internetowego (<https://sjp.pwn.pl/>), [31.12.2019].

⁸ Definicja na podstawie słownika internetowego (<https://krdict.korean.go.kr/>), [31.12.2019].

⁹ Definicja na podstawie słownika internetowego (<https://dict.naver.com/>), [31.12.2019].

na podstawie słowników języka koreańskiego wynika, że regionalizm jest zjawiskiem antagonistycznym, to nie zawsze musi on wyrażać negatywne emocje względem prowincji i okolicznej społeczności. Regionalizm może przejawiać się jako pozytywne uczucie, a mianowicie emocjonalne przywiązanie do jednostki. Polityk poprzez działania na rzecz regionu zapisuje się w pamięci okolicznej ludności jako osoba przynależąca do regionu, mimo iż miejscem pochodzenia polityka jest zupełnie inna prowincja.

Mając na uwadze powyższe rozważania, stwierdza się, że regionalizm jest silnie zakorzeniony w kulturze koreańskiej. Aby wykazać, że regionalizm jest konstruktem społecznym, należy sięgnąć do historii Korei i przedstawić najważniejsze przyczyny regionalizmu.

W literaturze przedmiotu wyróżnia się co najmniej trzy źródła powstania regionalizmu. Historia podziałów regionalnych na Półwyspie Koreańskim sięga początków kształtowania się pierwszych zrębów państwowości. Pierwsza z teorii zakłada, że w okresie Trzech Królestw dochodziło do zaciętej rywalizacji zwłaszcza pomiędzy dwoma państwami – Silla (신라 / 新羅; 57 p.n.e.–935 n.e.) i Paekche (백제 / 百濟; 18 p.n.e.–660 n.e.) (Kim 2003, s. 165). Zdaniem Yoon Kaeunghun, jednym z ważniejszych świadectw pochodzącym z tego okresu, dowodzącym istnienia antagonizmów regionalnych, są uprzedzenia Króla T'aejo¹⁰. Podobnego zdania była również J. P. Rurarz. Zwróciła uwagę, że król w X wieku pozostawił po sobie testament tzw. „Dziesięć pouczeń” (훈요십조 / 訓要十條 – *hunyosipcho*). Jedno z nich sugerowało zakaz mianowania ludności zamieszkującej południowo-zachodnie regiony Korei na stanowiska publiczne. Według źródeł Król T'aejo żywił niechęć wobec społeczności pochodzącej z historycznego regionu Honam (호남 / 好男), bo postrzegał ją jako niezdolną do rządzenia państwem. Zdaniem króla, społeczność Honamu mogła spowodować przewrót i doprowadzić do ogólnonarodowej dezintegracji (Yoon 2010, s. 1–2; Rurarz 2005, s. 158–159). Postawa króla T'aejo może być uznawana za początek przesądów i uprzedzeń regionalnych w Korei.

Druga teoria upatruje źródeł regionalizmu w okresie państwa Chosŏn (조선 / 朝鮮; 1392–1910). Zwłaszcza pod koniec jego trwania dochodziło do regularnych buntów chłopskich, wynikających z niesprawiedliwości i wyzysku, której dopuszczała się elita rządząca. Yoon Kaeunghun pisał, że społeczność zamieszkującą region Honam dotykała dyskryminacja ekonomiczna, spowodowana uprzywilejowaną pozycją regionu Yŏngnam (영남 / 嶺南). Dochodziło do coraz większej rywalizacji pomiędzy rządem centralnym a nieuprzywilejowanym i niedoinwestowanym regionem Honam. Nasilająca się korupcja i eksploatacja chłopów wywołały niepokoje społeczne i liczne bunty (Yasūro, Park 2012, s. 31). Zdaniem Park Sung-soo niezadowolenie społeczne doprowadziło do powstania chłopskiego (동학농민혁명 / 東學農民革命 – *tongang nongmin hyŏngmyŏng*) w latach 1893–1895. Autor wykazał, że w protesty najbardziej była zaangażowana ludność zamieszkująca region Honam. Park Sung-soo wspomniął, że liczba osób biorących udział w protestach wyniosła 23 155, przy czym zwraca uwagę, że jedynie 4 601 z nich pochodziło z regionu Yŏngnam (Yoon 2010, s. 32). Zdaniem autora, przywołane dane statystyczne wskazują jednoznacznie na istnienie antagonizmów regionalnych w Korei. Co więcej, doświadczenia ludności zamieszkującej prowincję Honam spowodowały powstanie uprzedzeń wobec władzy (Yoon 2010, s. 2).

¹⁰ Król T'aejo (태조 / 太祖) lub Wanggŏn (왕건 / 王建). Założyciel państwa Koryŏ (고려 / 高麗; 918–1392).

Ostatnia, trzecia teoria zakłada, że podziały regionalne w Korei nasiliły się w okresie autorytarnych rządów generała Park Chung-hee (박정희 / 朴正熙 – MCR; Pak Chŏnghŭi, pol. Pak Dzung-hyi)¹¹ oraz Chun Doo-hwana (전두환 / 全斗煥 – MCR; Chŏn Tuhwan, pol. Czon Du-hwan). Miejszem pochodzenia liderów politycznych oraz ich współpracowników była prowincja Yŏngnam¹². Przyczyną antagonizmów regionalnych i dyskryminacji Honamu była uprzywilejowana pozycja ekonomiczna i nadreprezentacja wojskowych i urzędników z regionu Yŏngnam (Kim, 2005, s. 7). Stanowiska zarówno w polityce, jak i biznesie były przyznawane na podstawie przynależności regionalnej i lojalności wobec władzy politycznej.

Podsumowując, regionalizm w Korei określa się jako zespół emocji międzyregionalnych, który dominuje w sferze społecznej i politycznej. Regionalizm odnosi się do przesądów oraz uprzedzeń nabytych drogą socjalizacji. Z powyższych dociekań wynika, że regionalizm ma długą tradycję na Półwyspie Koreańskim. Został ukazany jego trwały związek z kulturą koreańską. Mając na uwadze powyższe spostrzeżenia, warto spróbować odnieść regionalizm do współczesnej polityki i ukazać różne warianty regionalizmu w praktyce.

REGIONALIZM W POLITYCE POŁUDNIOWOKOREAŃSKIEJ

REGIONALIZM JAKO KRYTERIUM DOBORU ELIT

Z powyższych rozważań wynika, że na Półwyspie Koreańskim od pokoleń miejscem koncentracji władzy politycznej najprawdopodobniej był region Yŏngnam. Prowincja ta mogła stanowić centrum życia politycznego. Już w czasach państwa Chosŏn pojawiała się tendencja do nadreprezentacji elity politycznej pochodzącej z tego regionu. Co więcej, trend ten został utrzymany również w okresie autorytarnych rządów. Można zaryzykować stwierdzenie, że również współcześnie, po 1987 roku Yŏngnam jest tą prowincją, z której wywodzi się elita piastująca najważniejsze urzędy w państwie. Historycznie powstałe podziały regionalne i koneksjonizm mogą współcześnie determinować skład osobowy rządu. Warto, w tym kontekście, przeanalizować pochodzenie elit politycznych na przestrzeni lat.

Dociekania warto zacząć od stwierdzenia, że dotychczasowi liderzy polityczni Republiki Korei, którzy piastowali urząd prezydenta od 1948 roku, wywodzili się z prowincji Yŏngnam. Wyjątek stanowił jedynie prezydent Kim Dae-jung (김대중 / 金大中 – MCR; Kim Taejung, pol. Kim De-dzung), który jako jedyny prezydent pochodził z regionu Honam.

Yoon Kaeunghun pisał, że w okresie autorytarnych rządów generałów powodem dyskryminacji regionalnej był sposób doboru elit politycznych, dokonywany na podstawie kryterium przynależności lokalnej (Yoon 2010, s. 4–5). Autor uzasadnił swoją tezę, przedstawiając skład procentowy elity. Wskazał, że w okresie rządów Park Chung-hee urzędnicy wywodzący się z regionu Yŏngnam stanowili 30,1% składu jego rządu, natomiast osoby pochodzące z regionu Honam stanowiły tylko 13,2%. Podobna sytuacja przedstawiała się w okresie rządów generała Chun Doo-hwana – 43,6% elity wywodziło się z prowincji Yŏngnam, a osoby pochodzące z regionu Honam stanowiły jedynie 9,6%.

¹¹ Polityk i wojskowy, w latach 60. XX wieku wraz z juntą wojskową przejął władzę w państwie. Więcej na ten temat zob. w: Rurarz 2005, s. 372–381.

¹² Polityk i wojskowy w latach 80. XX wieku przejął władzę po zabójstwie Park Chung-hee. zob. Rurarz 2005, s. 382–387.

Analogiczna sytuacja miała miejsce również po wyborach w 1987 roku, tj. za czasów prezydentury Roh Tae-woo (노태우 / 盧泰愚 – MCR; No T'aeu, pol. No Thae-u)¹³. Yoon Kaeunghun sugeruje, że również w okresie jego rządów skład elity w 40,9% zdominowały osoby pochodzące z prowincji Yōngnam, a tylko 12,7% osób pochodziło z Honamu (Yoon 2010, s. 5).

Problem doboru elit na podstawie pochodzenia regionalnego pojawił się również w warunkach demokracji. Zdaniem Yoon Kaeunghun, w czasach prezydentury Kim Young-sama (김영삼 / 金泳三 – MCR; Kim Yōngsam, pol. Kim Jong-sam) podejmowano wysiłki, aby zniwelować podziały regionalne. Mimo to 34,4% składu jego rządu stanowiły osoby pochodzące z prowincji Yōngnam. Należy jednak zauważyć, że liczba urzędników z Honamu wyniosła 22%. To – zdaniem autora – przesądza o tym, że podejmowano działania na rzecz równego traktowania (Yoon 2010, s. 5).

Chociaż w kolejnych latach taka tendencja do doboru elit, była podtrzymywana, zauważa się, że liczba urzędników z regionu Honamu uległa zwiększeniu. Zwłaszcza w okresie rządów Kim Dae-junga, który sam pochodził z regionu Honam. Zdaniem Yoon Kaeunghun, w okresie jego prezydentury doszło do nasilenia się regionalizmu. W skład rządu w 27,6% wchodziły osoby pochodzące z jego rodzimej prowincji. Nie wiele mniej, bo 24,1% urzędników wywodziło się z regionu Yōngnam.

Za czasów prezydentury Roh Moo-hyuna (노무현 / 盧武鉉 – No Muhyōn, pol. No Mu-hjōn) problem regionalizmu utrzymał się – 40,2% składu rządu stanowiły osoby z prowincji Yōngnam (Yoon 2010, s. 5). Proporcja ta utrzymywała się również w okresie rządów konserwatystów, w latach 2008–2013 – rządy Lee Myung-baka (이명박 / 李明博 – MCR; Yi Myōngbak, pol. I Mjōng-bak) i w latach 2013–2017 – rządy Park Geun-hye (박근혜 / 朴槿惠 – MCR; Pak Kūnhye, pol. Pak Gyn-hie)¹⁴.

Na podstawie powyższych rozważań, można wstępnie potwierdzić, że problem dyskryminacji regionalnej wciąż dominuje w polityce, a tendencja do tworzenia rządu na podstawie przynależności prowincjonalnej stale się utrzymuje. Warto również omówić skład osobowy rządu obecnego prezydenta Moon Jae-ina (문재인 / 文在寅 – MCR; Mun Chaein, pol. Mun Dze-in)¹⁵, aby zobaczyć, czy preferencje regionalne są podtrzymywane.

Dane zawarte w Tabeli 1. przedstawiają skład rządu prezydenta Moon Jae-ina na dzień 14 stycznia 2020 roku. Zauważa się, że tendencja do regionalizmu utrzymuje się, ponieważ po raz kolejny pojawiła się nadwyżka liczby urzędników pochodzących z regionu Yōngnam. Niemniej jednak należy również zwrócić uwagę, że została zachowana reprezentacja regionu Honam.

Warto również poruszyć jeszcze jedną kwestię, która może być przejawem doboru elity na podstawie pochodzenia regionalnego. Mianowicie niektórzy z urzędników pochodzący z regionu Yōngnam, którzy obecnie wchodzi w skład gabinetu Moon Jae-ina, m.in. minister Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa – Moon Sung-hyuk (문성혁 / 文成赫 – MCR; Mun Sōngyōk) oraz minister Zdrowia i Opieki Społecznej – Park Neung Hoo (박능후 / 朴凌厚 – MCR; Pang Nūngu), pozostawali w bliższych relacjach z nieżyjącym już

¹³ Polityk wywodził się z obozu autorytarnego i był bliskim współpracownikiem generała Chun Doo-hwana.

¹⁴ Córka generała Park Chung-hee. Była prezydentem Republiki Korei, sprawowała urząd w latach 2013–2017. W związku ze skandalem korupcyjnym, który miał miejsce w 2016 roku, odwołana z funkcji.

¹⁵ Polityk i działacz opozycyjny. Uczestniczył w ruchach studenckich oraz protestach sprzeciwiających się autorytarnej władzy. Od 2017 roku pełni funkcję prezydenta Republiki Korei.

prezydentem Roh Moo-hyunem. Warto przypomnieć, że obecny prezydent Moon Jae-in również był bliskim współpracownikiem Roh Moo-hyuna, co wynikało z przynależności regionalnej, bliskości ideologicznej, a także wspólnych działań polityków na rzecz budowy koreańskiej demokracji. Można zatem zaryzykować stwierdzenie, że dobór urzędników w rządzie Moon Jae-ina, mógł być podyktowany powiązaniem regionalnymi.

Tabela 1. Skład osobowy rządu prezydenta Moon Jae-ina. Stan na dzień 14 stycznia 2020 r.¹⁶

Region / metropolia	Liczba osób w rządzie
Köngsang-do (Yöngnam)	7
Chölla-do (Honam)	5
Kyönggi-do	4
Gangwon-do	2
Ch'ungch'öng-do	1

Powyższe rozważania prowadzą do następujących wniosków:

- Po pierwsze, można przyjąć, że władza na Półwyspie Koreańskim, która od wieków koncentrowała się w południowo-wschodniej części Korei (Silla-Yöngnam), również współcześnie jest skupiona w tym regionie. Przesądza o tym przede wszystkim fakt, że znaczna część liderów politycznych wywodziła się lub pochodzi właśnie z tej części Półwyspu.
- Po drugie, nie ulega wątpliwości, że nowo wybrani prezydenci wciąż budują gabinet na podstawie więzi regionalnych.

REGIONALIZM A ZACHOWANIA WYBORCZE WE WSPÓLCZESNEJ KOREI¹⁷

Południowokoreańskiego regionalizmu nie należy porównywać do regionalizmu o charakterze, który występuje w państwach europejskich, m.in. w Hiszpanii lub Wielkiej Brytanii. Regionalizm w Korei Południowej nie przejawia się jako tendencja separatystyczna mieszkańców poszczególnych regionów. Kim Wang-Bae stwierdził, że emocje regionalne stanowią dystynktywną cechę zachowań wyborczych współczesnej Korei. Choć mogłoby się wydawać, że regionalizm w warunkach demokracji powinien być raczej archaizmem, to zdaniem Kim Wang-Bae, koreański wyborca po dziś dzień, niezależnie od rodzaju wyborów, oddaje głos, kierując się głównie przynależnością regionalną kandydata (Kim 2003, s. 10).

Ze względu na znaczenie prezydenta w systemie politycznym Korei Południowej wybory prezydenckie najlepiej obrazują mechanizm regionalizmu. W literaturze przedmiotu najczęściej omawianym przykładem są wybory prezydenckie z 1987 roku. Wzięło w nich udział m.in. dwóch opozycjonistów, przynależących do obozu demokratycznego – Kim Dae-jung oraz Kim Young-sam, a także autorytarny kandydat Roh Tae-woo (Tabela 2). Uk Heo i Sung Deuk Hahm zwracają uwagę, że chociaż w przeszłości opozycjonistów łączyła wspólna działalność

¹⁶ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na stronie internetowej Namuwiki (<https://namu.wiki/kr>) oraz materiałów dostępnych na stronie koreańskiego rządu (<http://english.president.go.kr/>).

¹⁷ Taki wymiar regionalizmu będzie rozpatrywany jedynie z perspektywy dwóch regionów – Yöngnam i Honam. Nie oznacza to, że inne regiony Korei Południowej nie biorą udziału w polityce. Nie oznacza to, że regionalizm nie dotyczy innych regionów.

na rzecz demokracji, to nie udało się im stworzyć wspólnego frontu, aby przeciwstawić się kandydatowi, który wystartował z ramienia autorytarnego obozu władzy.

Warto zadać pytanie, jaki związek miały pierwsze demokratyczne wybory z regionalizmem? W kampanii wyborczej kandydaci wzbudzali regionalne sentymenty, przedstawiając siebie jako „synów prowincji” (zob. Uk, Sung Deuk 2014, s. 936). Takie działania poskutkowały otrzymaniem przez kandydatów największej ilości głosów w swych rodzimych prowincjach. Wyniki tej rywalizacji były następujące: Kim Dae-jung zdobył 87% głosów wyborców w prowincji Honam. W południowej części regionu Yöngnam prawie 54% poparło oddało głos na Kim Young-sama. Roh Tae-woo, który reprezentował obóz autorytarny, otrzymał największą liczbę głosów w północnej części regionu Yöngnam. Na podstawie analizy wyników wyborów, można stwierdzić, że jednym z głównych kryteriów głosowania w czasie pierwszych demokratycznych wyborów prezydenckich była przynależność regionalna kandydatów.

Tabela 2. Wyniki wybory prezydenckich w 1987 w regionach Yöngnam i Honam¹⁸

Region		Rho Tae-woo (No T'aewoo)	Kim Young-sam (Kim Yöngsam)	Kim Dae-jung (Kim Taejung)
Kyöngsang-do	Pusan	32,10%	55,98%	9,14%
(Yöngnam)	Taegu	70,69%	24,28%	2,63%
	Ulsan	–	–	–
	Kyöngsangbok-do	66,38%	28,17%	2,38%
	Kyöngsangnam-do	41,17%	51,26%	4,50%
Chölla-do	Kwangju	4,81%	0,51%	94,41%
(Honam)	Chöllabok-do	14,13%	1,50%	83,46%
	Chöllanam-do	8,16%	1,15%	90,28%

Chociaż tendencja do głosowania regionalnego w kolejnych latach trzymowała się, to warto przybliżyć wyniki wyborów z ostatnich 10 lat, które mogą wskazywać, że czynnik regionalny może tracić na znaczeniu. Warto wspomnieć jednak, że zdaniem Kim Wang-Bae, wśród koreańskiego społeczeństwa występuje tendencja do głosowania na podstawie emocji regionalnych, a nie czynników racjonalnych¹⁹. Wnioski autora są bez wątpienia warte zainteresowania. Zwraca on uwagę na trwałość regionalnych antagonizmów. Odnosi się jednak wrażenie, że wraz z rozwojem i konsolidacją demokracji emocje regionalne mogą ulegać osłabieniu, co nie oznacza, że znikną całkowicie. Uzasadnienia tej tezy można doszukiwać się w wynikach wyborów z 2012 roku (Tabela 3) oraz 2017 roku (Tabela 4). W wyborach w 2012 roku kandydaci Moon Jae-in oraz Park Geun-hye otrzymali porównywalną liczbę głosów. W skali ogólnokrajowej Moon Jae-in otrzymał 48% głosów, a Park Geun-hye 51,6% głosów, a zatem różnica ta była nieznaczna.

¹⁸ W tabeli nie uwzględniono wyników wyborów Kim Jong-pila (김종필 / 金鍾泌 – MCR; Kim Chongp'il, pol. Kim Dzong-phil). Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych zamieszczonych na stronie internetowej Narodowej Komisji Wyborczej Republiki Korei (<http://www.nec.go.kr>).

¹⁹ Kim 2003, s. 14–15.

Tabela 3. Wybory prezydenckie w 2012 roku²⁰

Region		Park Geun-hye (Pak Künhye)	Moon Jae-in (Mun Chaein)
Köngsang-do	Pusan	59,82%	39,87%
(Yöngam)	Taegu	80,14%	19,53%
	Ulsan	59,28%	39,78%
	Köngsangbok-do	80,82%	18,61%
	Köngsangnam-do	63,12%	36,33%
Chöllla-do	Kwangju	7,76%	91,97%
(Honam)	Chölllabok-do	13,22%	86,25%
	Chölllanam-do	10,00%	89,28%

Zwłaszcza warto zwrócić uwagę na wybory prezydenckie w 2017 roku. Z analizy rezultatów głosowania z perspektywy regionalizmu wynika, że podziały prowincjonalne mogą stopniowo ulegać lekkim przekształceniom. Uzasadnieniem tej tezy jest porównanie mapy wyborczej Korei z 2012 i 2017 roku. W 2012 roku regionem, w którym Moon Jae-in zdobył największą liczbę głosów, była prowincja Honam i miasto Seul. Mieszkańcy pozostałych regionów głosowali na Park Geun-hye. W 2017 roku, w związku z kryzysem politycznym na szczeblach władzy, sytuacja ta uległa zmianie. W skali ogólnokrajowej Moon Jae-in zdobył aż 41,1% głosów, a jego przeciwnik Hong Jun-pyo (홍준표 / 洪準杓 – MCR; Hong Chun-p'yo, pol. Hong Dzun-phjo), kandydat konserwatystów, zdobył 24% głosów.

Chociaż powyższe dane przedstawiające wyniki wyborów ukazują regionalizm jako czynnik determinujący głosowanie, to wybory prezydenckie w 2017 roku powodują w tej mierze pewne wątpliwości i nasuwają pytanie, czy można je rozpatrywać z perspektywy głosowania regionalnego. Odpowiedź na to pytanie jest trudna z tego względu, że do wyborów doszło w okresie głębokiego kryzysu politycznego, który był konsekwencją skandalu korupcyjnego z udziałem byłej prezydent Park Geun-hye. Doszło do zmiany władzy. Wydaje się zatem, że niechęć wobec działań pani prezydent mogła znaleźć wyraz w postaci wyników głosowania, co niekoniecznie musiało mieć związek z regionalizmem. Warto jednak nadmienić, że w 2017 roku region Yöngnam niezmiennie pozostawał bastionem konserwatystów, pomimo kryzysu politycznego z udziałem polityk, która reprezentowała tę prowincję. Wydaje się, że wnioskowanie o wpływie czynnika regionalnego w wyborach prezydenckich 2017 roku jest dość kłopotliwe. Kontekst, w jakim się odbywały, powoduje, iż trudno jednoznacznie stwierdzić, czy jest to impuls związany ze zmniejszającą się rolą regionalizmu w socjalizacji, czy jednak był to efekt skandalu korupcyjnego.

Podsumowując, zmiany w zachowaniach wyborczych, jeśli będą postępować, to niewątpliwie będą spowodowane procesem umacniania demokracji. Z jednej strony można zaryzykować stwierdzenie, że w wyniku globalizacji stare podziały polityczne mogą

²⁰ W tabeli nie uwzględniono wyników Ahn Cheol-soo (안철수 / 安哲秀 – MCR; An Ch'ölsu, pol. An Czhöl-su). Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych zamieszczonych na stronie internetowej Narodowej Komisji Wyborczej Republiki Korei (<http://www.nec.go.kr>).

tracić na znaczeniu. Z drugiej strony jednak powinno się mieć na uwadze uwarunkowania kulturowe polityki. Antagonizmy regionalne i koneksjonizm wciąż będą wpływać w mniejszym lub większym stopniu na politykę.

Tabela 4. Wybory prezydenckie w 2017 roku²¹

Region		Moon Jae-in (Mun Chaerin)	Hong Jun-pyo (Hong Chun-p'yo)
Köngsang-do	Pusan	44,24%	36,54%
(Yöngnam)	Taegu	26,51%	55,25%
	Ulsan	45,99%	33,11%
	Köngsangbok-do	25,48%	57,02%
	Köngsangnam-do	42,05%	42,63%
Chölla	Kwangju	65,90%	1,68%
(Honam)	Chöllabok-do	70,51%	3,64%
	Chöllanam-do	64,37%	2,64%

WNIOSKI

Badanie wschodnioazjatyckiej kultury politycznej z perspektywy kategorii wypracowanych na gruncie politologii amerykańskiej i europejskiej mogłoby przysporzyć wielu trudności. Zastosowanie podejścia do badania kultury politycznej, które koncentruje się na analizie podstaw kulturowych polityki, w przypadku analizy południowokoreańskiej kultury politycznej wydaje się lepsze, ponieważ akcentuje fundamenty myślenia o rzeczywistości społeczno-politycznej.

Jak wykazano w niniejszym artykule, polityka południowokoreańska znajduje się pod wpływem etyki konfucjańskiej. Konfucjanizm rozpatrywany jako system relacji międzyludzkich podnosi znaczenie więzi społecznych. Kolektywna natura konfucjanizmu wywołała istnienie antagonizmów międzygrupowych oraz koneksji, które przejawiają się w kulturze politycznej Korei Południowej jako regionalizm. Jest on ujmowany jako zespół negatywnych emocji względem regionów. Regionalizm jest wyrazem uprzedzeń wobec innych prowincji i ich mieszkańców. Najbardziej trafne wyjaśnienie regionalizmu sugeruje język, gdyż jest nośnikiem kultury i mentalności ludzi. Wnioski płynące z językowej analizy regionalizmu pozwalają na stwierdzenie, że wyraża on uwarunkowane kulturowo antagonizmy międzygrupowe. Stwierdza się, że tak rozumiany regionalizm jest cechą kultury koreańskiej, a co za tym idzie – cechą koreańskiej kultury politycznej. Regionalizm kształtuje współczesną politykę.

Regionalizm w kulturze politycznej Korei Południowej należy rozumieć po pierwsze w kontekście sposobu doboru elit politycznych dokonywanego na podstawie przynależności prowincjonalnej; po drugie, emocje regionalne są rozpatrywane jako dystynktywna cecha zachowań wyborczych w Korei – regionalizm determinuje sposób głosowania.

²¹ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych zamieszczonych na stronie internetowej Narodowej Komisji Wyborczej Republiki Korei (<http://www.nec.go.kr>).

BIBLIOGRAFIA

- Almond, Gabriel A., Verba Sidney C. „Kultura polityczna – klasyczne ujęcie”. *Władza i społeczeństwo. Antologia tekstów z zakresu socjologii polityki*, t. 1, red. Jerzy Szczupaczyński, Wydawnictwo Scholar, Warszawa 1995.
- Chung, Edward Y. J. *Korean Confucianism: Tradition and Modernity*. Academy of Korean Studies Press, Seongnam 2015.
- Clark, Donald N. *Culture and Customs of Korea*. Greenwood Publishing Group, 2000.
- Garlicki, Jan. *Kultura polityczna młodzieży studenckiej*. Wydawnictwo PWN, 1991.
- Gawlikowski, Krzysztof i in. *Indywidualizm a kolektywizm*. Wydawnictwo Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, 1999.
- Herbut, Ryszard, Antoszewski, Andrzej (red.). *Leksykon politologii wraz z Aneksom o: reformie samorządowej, wyborach do sejmu, prezydenckich oraz gabinetach rządowych*. Wydawnictwo Alta 2, 2004.
- Jakubowski, Wojciech, Załęski, Piotr, Zamęcki, Łukasz (red.). *Nauki o polityce. Zarys koncepcji dyscypliny*. Wydawnictwo Typografia, 2013.
- Kaczmarek, Bohdan. *Organizacje. Polityka, władza, struktury*. Wydawnictwo Międzynarodowa Szkoła Menadżerów, 2001.
- Keum, Jang-tae. *Historia koreańskiej myśli konfucjańskiej*. Wydawnictwo Kwiaty Orientu, 2014.
- Kim, Jae-un. *The Koreans: Their Mind and Behavior*. Kyobo Book Centre, 1991.
- Kim, Kyong-Dong. *Confucianism and Modernization in East Asia: Critical Reflections*. Palgrave Macmillan, 2017.
- Kim, Samuel S. (red.). *Korea's Democratization*. Cambridge University Press, New York 2003.
- Kim, Wang-Bae. *Regionalism: Its Origins and Substance with Competition and Exclusion*. „Korean Journal” t. 43, nr 2, 2003.
- Koh, Young-jin. *Neo-Confucianism as the Dominant Ideology in Joseon*. „Korean Journal”, t. 43, nr 4, 2003, s. 59–86.
- Lee, Haesung. *Kapitalizm konfucjański. Koreańska droga rozwoju*. Wydawnictwo Adam Marszałek, 2011.
- Levi, Nicolas. *The Impact of Confucianism in South Korea and Japan*. „Acta Asiatica Varsoviensia”, nr 26, 2013, s. 7–15.
- Yasūro, Mori, Sung-soo, Park. *Han'guk chōngch'iwa chiyōkchūi* [The Korean Politics and Regionalism]. Mosinūnsaramdūl, 2012.
- Ogarek-Czój, Halina. *Religie Korei. Rys historyczny*. Wydawnictwo Akademickie Dialog, 1994.
- Pye, Lucien W. *Asian Power and Politics: The Cultural Dimensions of Authority*. Harvard University Press, 1985.
- Rurarz, Joanna P. *Historia Korei*. Wydawnictwo Akademickie Dialog, 2005.
- Scruton, Roger. *Przewodnik po kulturze nowoczesnej dla inteligentnych*. Wydawnictwo Thesaurus, 2006.
- Seth, Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Rowman & Littlefield Publishers, 2011.
- Skarżyńska, Krystyna. *Człowiek a polityka. Zarys psychologii politycznej*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2005; 2011.
- Seok Choon, Lew. *The Korean Economic Developmental Path – Confucian Tradition, Affective Network*. Palgrave Macmillan, 2013.
- Śleziak, Tomasz. *The Role of Confucianism in Contemporary South Korean Society*. „Rocznik Orientalistyczny”, t. 66, z. 1, 2013, s. 27–46.
- Szczupaczyński, Jerzy (red.). *Władza i społeczeństwo. Antologia tekstów z zakresu socjologii polityki*, t. 1. Wydawnictwo Naukowe Scholar, 1995.
- Uk, Heo, Sung Deuk, Hahm. *Political Culture and Democratic Consolidation in South Korea*. „Asian Survey”, t. 54, nr 5, 2014, s. 918–940.
- Yoon, Kaeunghun. *History of Regionalism in South Korean Politics — Focusing on an Analysis of the Composition of the Government Elites by Region*. „Ryūtsū Keizai Daigaku Ronshū”, t. 45, nr 1, 2010, s. 1–2.
- Zieliński, Eugeniusz. *Nauka o państwie i polityce*. Wydawnictwo Elipsa, 2006.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- Bąbka, Janusz. *Orientacja na wartości indywidualistyczne vs. kolektywistyczne jako podstawa wyjaśniania zachowań kooperacyjnych*. http://terazniejszosc.dsw.edu.pl/fileadmin/user_upload/wydawnictwo/TCE/2012_58_8.pdf [01.03.2019].
- Gawlikowski, Krzysztof. *Pojmowanie jednostki w tradycji konfucjańskiej jego konsekwencje dla życia politycznego w Azji Wschodniej*. <https://www.swps.pl/images/stories/dokumenty/ccaw/29-Jednostka-w-tradycji-konfucjanskiej.pdf> [01.03.2019].
- Kim, Yong-Hak. *Social Networks within Korea: With a Special Reference to Regional Ties*. http://yhakim.yonsei.ac.kr/new/_file/2005_1.pdf, [01.03.2019].
- National Institute of Korean Language's: Korean-English Learner's Dictionary*. <https://krdict.korean.go.kr/>
- NAVER dictionary*. <https://dict.naver.com/>
- Słownik Języka Polskiego PWN* [wydanie internetowe]. <https://sjp.pwn.pl/>
- The Republic of Korea: Cheong Wa Dae*. <http://english.president.go.kr/>
- Namuwiki*. <https://namu.wiki/kr>